

Araştırma Makalesi

Psikanalitik Kuramların Tek Anlatı Üzerinden Uygulanabilirliği: Freud, Jung ve Lacan Çerçevesinde Güccük Cevat Masalı

The Applicability of Psychoanalytic Theories Through a Single Narrative: The Tale of Güccük Cevat in the Framework of Freud, Jung and Lacan

Hakan TIKDEMİR¹

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, hakan.tikdemir@gmail.com

Öz: Psikanalitik kuram, insan zihninin derinliklerinde yatan bilinçdışı süreçleri inceleyerek bireyin ruhsal yapısını anlamaya yönelik çözümleme modelleri sunar. Kuramın kurucusu kabul edilen Freud; bilinçdışı, id, ego, süperegö gibi kavramlarla insan zihninin işleyişini açıklarken Jung, kolektif bilinçdışının evrensel arketipleriyle bireyin ruhsal gelişimini ele alır. Lacan ise imgesel, simgesel ve gerçek düzlemler üzerinden öznenin kimlik oluşumunu ve dilsel yapılanmasını inceler. Bu çalışmada *Güccük Cevat* masalı; Freud, Jung ve Lacan'ın yaklaşımları doğrultusunda çözümlenmiştir. Freudyen perspektifle kahramanın bilinçdışı arzuları, Oedipus Kompleksi, libidinal dürtüleri, fantezileri, yineleme zorlantısı ve savunma mekanizmaları ele alınmış; toplumsal tabularla çatışması ve cezalandırma süreçleri irdelenmiştir. Jungyen perspektifle masadaki arketipler üzerinden kahramanın gölgesiyle yüzleşmesi, animasıyla kurduğu ilişki ve baba arketipinin otoritesine karşı verdiği mücadele değerlendirilmiştir. Lacanyen çözümlemede ise kahramanın imgesel, simgesel ve gerçek düzlemlerindeki varoluşsal mücadelesine odaklanılmış; öznenin eksiklik hissi, arzu nesnesiyle olan ilişkisi ve "babanın adı" kavramı üzerinden simgesel düzenle olan çatışması incelenmiştir. Çalışmada Freud, Jung ve Lacan'ın psikanalitik kuramlarının aynı halk anlatısı üzerinde uygulanabilir olduğu *Güccük Cevat* masalı üzerinden gösterilmiştir. *Güccük Cevat* masalı özelinde yapılan bu incelemede, psikanalitik kuramların masalların evrensel mesajlarını çözümleyerek bireyin iç dünyasına ulaşmada etkili bir yöntem sunduğu ortaya konulmuştur. Masalların, insan ruhunu sembolik bir dille yansıttığı, bireysel gelişim ile toplumsal yapılar arasındaki etkileşimi görünür kıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Freud, Jung, Lacan, Psikanalitik Kuram, Masal, Güccük Cevat.

Abstract: Psychoanalytic theory offers analytical models for understanding the individual's psychic structure by examining the unconscious processes lying in the depths of the human mind. While Freud, regarded as the founder of the theory, explained the workings of the human psyche through concepts such as the unconscious, id, ego, and superego, Jung addressed the individual's psychic development through the universal archetypes of the collective unconscious. Lacan, on the other hand, investigated the formation of the subject's identity and linguistic structure through the registers of the Imaginary, Symbolic, and Real. In this study, the tale of *Güccük Cevat* has been analyzed in accordance with the approaches of Freud, Jung, and Lacan. From a Freudian perspective, the hero's unconscious desires, Oedipus complex, libidinal drives, fantasies, repetition compulsion, and defense mechanisms were examined, alongside his conflict with societal taboos and the processes of punishment. From a Jungian perspective, the hero's confrontation with his shadow, his relationship with his anima, and his struggle against the authority of the father archetype, as represented through the archetypes in the tale, were evaluated. In the Lacanian analysis, the focus was on the hero's existential struggle within the Imaginary, Symbolic, and Real registers; the subject's sense of lack, relationship with the object of desire, pursuit of *jouissance*, and conflict with the symbolic order through the "Name-of-the-Father" were explored. Through the example of the *Güccük Cevat* tale, this study demonstrates that the psychoanalytic theories of Freud, Jung, and Lacan can be applied to the same folk narrative. This examination specifically conducted on the *Güccük Cevat* tale reveals that psychoanalytic theories offer an effective method for accessing the individual's inner world by deciphering the universal messages of fairy tales. It has been determined that fairy tales reflect the conflicts of the human soul and its processes of transformation through a symbolic language, thereby making visible the interaction between individual development and societal structures.

Keywords: Freud, Jung, Lacan, Fairy Tale, Güccük Cevat.

Atıf: Tikdemir, H. (2025).

"Psikanalitik Kuramların Tek Anlatı Üzerinden Uygulanabilirliği: Freud, Jung ve Lacan Çerçevesinde Güccük Cevat Masalı". *Edebî Eleştiri Dergisi*. 9(2): 351-371.

DOI: 10.31465/eeder.1679576

Geliş/Received: 18.04.2025

Kabul/Accepted: 01.07.2025

Yayın/Published: 27.10.2025

Extended Abstract

The present study explores the psychoanalytic dimensions of the Turkish folktale *Güccük Cevat* by employing a tripartite theoretical framework based on the perspectives of Sigmund Freud, Carl Gustav Jung, and Jacques Lacan. Building on the foundational assumptions of psychoanalysis, the research investigates how unconscious processes, symbolic representations, and cultural narratives intertwine within this folk narrative. Through a comparative application of Freudian, Jungian, and Lacanian models, the paper reveals how *Güccük Cevat* embodies universal psychic structures, repressed desires, archetypal encounters, and the formation of subjectivity in a cultural context.

Psychoanalytic theory, which originated with Freud and expanded through the contributions of later thinkers such as Jung and Lacan, serves not only as a clinical method but also as a powerful interpretive tool for analyzing literary and folkloric texts. These narratives often encode unconscious material in symbolic language, making them fertile ground for psychoanalytic exploration. The tale of *Güccük Cevat*, as collected by Ayşe Benek Kaya in *Gel Zaman Git Zaman Derleme Masallar* (2023), is rich with motifs of dream visions, magical helpers, forbidden desires, and symbolic punishment. These elements correspond closely with the psychoanalytic vocabulary and provide a basis for layered interpretation.

In the Freudian reading, the tale is analyzed through concepts such as the id, ego, and superego, the Oedipus complex, repression, and dream work. The dream motif at the beginning of the tale is interpreted as a manifestation of repressed desires, particularly as the protagonist receives instructions from a disembodied voice. This voice is seen as a representation of the ego, attempting to balance the demands of the id and superego. The character of Cevat, an invisible helper who fulfills the protagonist's every wish, is interpreted as a projection of the id, operating beyond moral and societal constraints. The tale dramatizes the conflict between primal urges and social norms, especially through the motif of the nightly abduction of the sultan's daughter, which represents unmediated libidinal desire. The superego, represented by the sultan, imposes moral sanctions, culminating in the protagonist's symbolic punishment being sewn into a calf's hide and suspended. This punishment reflects the psychic consequences of unregulated desire and the return of the repressed. The tale's conclusion, in which the protagonist reconciles with his helper and gains social acceptance through marriage, symbolizes the reintegration of the id, ego, and superego into a balanced psychic structure.

The Jungian interpretation focuses on archetypes and the process of individuation. The tale includes archetypal figures such as the wise old man, the shadow, the anima, and the father figure. These archetypes are viewed as essential components of the protagonist's inner journey. The narrative arc reflects a path of transformation in which the hero must confront and integrate his shadow the unconscious aspects of his personality. Cevat embodies the shadow, representing repressed instincts and desires. The sultan's daughter, approached initially as an object of desire, represents the anima whose integration is crucial for psychic wholeness. The sultan, as a father figure, must be challenged and symbolically overcome for the protagonist to achieve individuation. Through this symbolic journey, the tale captures key aspects of Jung's theory, particularly the psychological necessity of integrating all aspects of the self.

From the Lacanian perspective, the tale is interpreted through the registers of the Imaginary, the Symbolic, and the Real. The protagonist's early loss of both parents is seen as a trauma that disrupts his transition from the Imaginary to the Symbolic order. Lacking both maternal mirroring and paternal law, he becomes trapped in a fragmented and incomplete selfhood. His desire for the sultan's daughter, and his reliance on the invisible figure of Cevat, reflects a Lacanian lack. The desire remains unfulfilled and repeats cyclically, evoking the notion of *jouissance*, which Lacan defines as a pleasure that exceeds satisfaction and borders on pain. The punishment imposed by the sultan is understood as the intervention of the Law, a symbolic assertion of boundaries that the protagonist had transgressed. His symbolic death and rebirth—being trapped in and then released from the calfskin represents an encounter with the Real, a traumatic experience that transcends representation. The conclusion of the tale, where the protagonist is accepted by the sultan and marries the princess, signals the restoration of symbolic order. It also marks the subject's return from the Real to the Symbolic, suggesting the possibility of reintegration within a socially sanctioned framework.

The tale therefore exemplifies Lacan's theory of subject formation and the tensions between desire, language, and law.

This study demonstrates that the psychoanalytic theories of Freud, Jung, and Lacan can be jointly applied to a single folk narrative, thereby revealing the explanatory power of interdisciplinary approaches in the analysis of oral cultural products. Through the case study of the folktale *Güccük Cevat*, the research makes visible how unconscious desires, archetypal structures, and processes of subject formation are symbolically represented within folk storytelling. From Freud's structural model of the psyche to Jung's theory of the collective unconscious and Lacan's conceptualizations of the symbolic order, this multi-layered reading uncovers the psychological and social dimensions embedded in the narrative. The combined use of these psychoanalytic perspectives allows for an exploration of the interplay between individual psychodynamics and cultural codes, demonstrating that folk narratives offer fertile ground for in-depth psychological interpretation. Such interdisciplinary studies not only introduce new perspectives to traditional literary research but also contribute to the examination and development of psychological theory by grounding abstract concepts in concrete cultural examples.

Giriş

Psikanalitik kuram, Sigmund Freud'un öncülüğünde ortaya çıkan ve insan zihninin bilinçdışı süreçler tarafından şekillendiğini savunan bir teoridir. Bu kurama göre bireyin kişiliği büyük ölçüde çocukluk deneyimleriyle temellenir; bastırılmış dürtüler, içsel çatışmalar ve savunma mekanizmaları ise duygu, düşünce ve davranışlar üzerinde belirleyici bir rol oynar. Zamanla farklı kuramcılarla katkılarıyla gelişen bu yaklaşım, psikolojinin sınırlarını aşarak edebiyat, sanat ve kültür gibi alanlarda da kullanılan etkili bir analiz aracı haline gelmiştir (Ekici, 2004: 110). Özellikle halk edebiyatı ürünleri, bilinçdışının sembolik ifadelerini barındırması nedeniyle psikanalitik incelemeler için zengin bir kaynak sunar. Bu kuram, insanın iç dünyasındaki korkuları, bastırılmış duyguları ve bilinçdışına itilmiş arzuları ortaya çıkararak halkbilimi ürünlerindeki derin anlamları çözümleme imkânı sağlar. Ernest Jones'e göre, folklorun temelini oluşturan gelenekler, inançlar ve halk şarkıları gibi unsurlar, toplumun hem içsel hem de dışsal ihtiyaçlarına verdiği yanıtların bir yansımasıdır. Bu ürünler, bireylerin ve toplumun arzularını, korkularını, nefretlerini ve özlemlerini sembolik bir biçimde ifade eder (Jones, 2007: 105). Bu nedenle halkın yarattığı ürünlerin psikolojik süreçlerini anlamak, insan ruhunun derinliklerine inmek için fırsatlar sunar. Bu bağlamda Wundt, Freud ve Jung gibi isimlerin etrafında şekillenen psikolojik okullar, halkbilimi ürünlerinin psikanalitik açıdan incelenmesinde önemli rol oynamıştır (Çobanoğlu, 2019: 167). Her bir okul, bu ürünlerin ardında yatan psikolojik dinamikleri çözümleme konusunda kendine özgü perspektif sunarak insanın bireysel ve kolektif ruhsal süreçlerini anlamaya yönelik katkılar sağlamıştır. Bu okullar, halk kültürünün yüzeysel incelenmesinin önüne geçerek kültürel ürünlerin insan psikolojisiyle olan derin bağlarını ortaya çıkarmayı hedeflemiştir.

Sigmund Freud, psikanalitik yaklaşımıyla halk edebiyatı ürünlerini bilinçdışının sembolik ifadeleri olarak yorumlar. Ona göre halk anlatıları ve rüyalar, toplumsal ve kültürel normlar tarafından bastırılmış dürtülerin, arzuların ve çatışmaların kendini ifade ettiği alanlardır (Karabulut, 2022: 762). O, bu ürünleri özellikle cinsel organların veya cinsel birleşmelerin simgeleri olarak ele almış ve halk kültürünü oluşturan unsurları bu perspektifle analiz etmiştir (Çobanoğlu, 2019: 167). Rüyaların sembolik yapısı ile halk anlatıları arasında güçlü bir benzerlik olduğunu vurgulayan Freud, her ikisinin de bilinçdışının izlerini taşıdığını savunmuştur (Freud, 2018: 209). Freudyen psikanalistler, bu anlatıların altında yatan bilinçdışı malzemeyi ortaya çıkarmak ve bunların rüyalarla olan bağlantısını çözümlemek için çaba harcamışlardır. Bu bağlamda Freud'un kuramı, halk edebiyatı ürünlerini psikoseksüel gelişim evreleri; id, ego,

süperego yapıları, Oedipus Kompleksi, dürtü gibi kavramlar çerçevesinde inceleyerek insan psikolojisinin evrensel dinamiklerini anlamaya yönelik derin bir analiz imkânı sunar. Masallarda, efsanelerde veya mitlerde karşılaşılan semboller, idin ilkel dürtülerinden egonun gerçeklikle uzlaşma çabalarına, süperegonun ahlakî yasaklarına kadar uzanan geniş bir psikolojik yelpazeyi yansıtır (Tikdemir, 2025a: 1366). Freud'un bu kuramı, bilinç ve bilinçdışı arasındaki karmaşık etkileşimi merkeze alarak halk anlatılarının yapısını keşfetmek isteyenler için hem teorik hem de pratik bir rehber işlevi görür. Bu sayede, halk kültürünün sembolik dilinin ardındaki psikolojik gerçeklikler aydınlatılabilir.

Carl Gustav Jung, Freud'un öğrencisi ve çalışma arkadaşı olmasına rağmen zamanla kendi analitik psikoloji okulunu kurmuş ve Freud'un cinsel sembolizmine dayanan yaklaşımından ayrılmıştır. Jung, Freud'un cinsel terimlerinden ziyade bilinç-bilinçaltı, yaşam-ölüm, tanrı şeytan gibi metafizik terimleri kullanarak daha geniş ve evrensel bir çerçevede çalışmalarını sürdürmüştür (Dorson, 2011: 50). Ona göre, insan zihni yalnızca kişisel deneyimlerle şekillenmez aynı zamanda kolektif bilinçdışı adını verdiği, tüm insanlığa ait ortak psişik mirası da içerir. Bu kolektif bilinçdışı, atalardan kalıtsal olarak aktarılan ve insanlık tarihinin hatta insan öncesi devrin birikimlerini barındıran arketiplerden oluşur (Jung, 2016: 14-16). Arketipler, evrensel imgeler ve semboller olarak her kültürde ve dönemde kendini gösterir. Bu imgeler yalnızca gelenek veya göçlerle yayılmaz, insan psişesinin derinliklerinden kendiliğinden ortaya çıkabilir (Jung, 2021: 21). Persona, gölge, anima/animus, yaşlı bilge gibi arketipler hem bireysel hem de kolektif düzeyde insan davranışlarını ve kültürel ürünlerini şekillendirir. Arketiplerin en belirgin şekilde görüldüğü alanlardan biri de halk edebiyatı ürünleridir. Jung'a göre, ruh düşlerde olduğu gibi mit ve masallarda da kendini anlatır; arketipler bu doğal etkileşimde "oluşum, yeniden oluşum, ebedi zihnin eğlencesi" olarak görünürler (Jung, 2021: 98). Jung'un bu yaklaşımı, halk edebiyatı ürünlerini yalnızca kültürel metinler olarak değil aynı zamanda insan psişesinin derinliklerine ışık tutan psikolojik belgeler olarak da değerlendirmemizi sağlar. Arketipler, anlatılar aracılığıyla insanlığın ortak bilinçdışı deneyimlerini ifade eder ve bireyin kendi içsel yolculuğuna rehberlik eder (Tikdemir, 2025: 206). Bu nedenle halk edebiyatı ürünleri, Jung'un psikolojik kuramı için hem bir ifade kaynağı hem de bu kuramın uygulandığı verimli bir alan olarak öne çıkar.

Jacques Lacan, psikanalitik kuramı edebiyat ve diğer kültürel alanlarda önemli bir perspektif haline getiren düşünürlerden biridir. Geliştirdiği imgesel, simgesel ve gerçek düzlemleri insan zihninin yapısını anlamak ve kültürel ürünleri çözümlemek için güçlü bir çerçeve sunar (Nasio, 2009: 49). Bilinçdışının dil gibi yapılandığını dile getiren Lacan, edebî eserlerin yazarın bakışındaki anlamının ne olduğunun kullanılan sembollerin analiziyle mümkün olacağını ifade eder (Kaya, 2024: 287). Bu yaklaşım, bireysel edebî eserlerin yanında halk anlatıları için de geçerlidir. Nitekim halk anlatıları, toplumsal bakışın sembolik ifadelerini taşıyan zengin bir kaynak olarak görülür. Lacan'ın imgesel, simgesel ve gerçek düzlemleri etrafında şekillendirdiği Öteki, eksik, joissance gibi kavramları bu anlatıların incelenmesinde önemli bir çerçeve sunar. Halk anlatıları, Lacan'ın kuramı ışığında incelendiğinde, bilinçdışının dil aracılığıyla nasıl kendini ifade ettiğini ve bu ifadelerin kültürel mirasın nasıl bir parçası haline geldiğini görmemizi sağlar. Bu nedenle Lacan'ın perspektifi, halk anlatılarının psikolojik dinamiklerini çözümlemek isteyenler için önemli bir araç işlevi görür.

Masallar, bilinçdışının sembolik ifadelerini barındırmaları bakımından psikanalitik kuramların uygulanabileceği verimli bir alan sunar. Bireyin çatışmalarını, arzularını ve toplumsal normlarla olan ilişkisini sembolik bir dille ifade eden masallar aynı zamanda bir ulusun kolektif bilincinden ve anonim bilinçdışından türediği için şifrelenmiş, örtük anlamlar barındırır (Sarı ve Ercan, 2008:

19). Bu özellikleriyle masallar, Freud'un bilinçdışı ve rüya analizi, Jung'un kolektif bilinçdışı ve arketipleri, Lacan'ın imgesel, simgesel ve gerçek düzlemleri gibi psikanalitik kuramların uygulanmasına elverişli bir zemin oluşturur. Bu kuramlar, masalların yüzeyde görünen anlatısının ötesine geçerek insan ruhunun derin ve karmaşık yapısını anlamamıza yardımcı olur. Bu bağlamda çalışmamızda, Ayşe Benek Kaya'nın *Gel Zaman Git Zaman Derleme Masallar* (2023) eserinde yer alan *Güccük Cevat* masalı, bu üçlü psikanalitik kuram ışığında incelenecektir. Bu yönüyle masal, farklı kuramların aynı anlatının çözülmesinde nasıl karşılık bulduğunu ortaya koyacak böylece farklı psikanalitik kuramların halk anlatılarının çok katmanlı yapısını anlamada ne denli işlevsel olabileceğini gösterecektir. Bu inceleme, psikanalitik kuramların edebî metinleri anlamadaki açıklayıcı gücünü göstermekle kalmayacak disiplinlerarası bir metodolojinin masal çözümlemelerinde nasıl bütüncül ve derinlikli bir perspektif sunduğunu da ortaya koyacaktır.

Güccük Cevat Masalının Motif Sırası

1. Güccük Cevat adındaki kahraman, zengin bir babanın oğlu olarak dünyaya gelir. Ancak annesinin ve babasının ölümünden sonra servetini kaybeder ve yoksul bir hayata mahkûm olur.
2. Bir gece rüyasında gizemli bir ses ona cuma akşamı Kırklar ve Yedilerle karşılaşacağını haber vererek Yedilerden Güccük Cevat'ı dilemesi gerektiğini telkin eder.
3. Rüyadaki talimatı yerine getiren kahraman, kendi adında görünmez bir yardımcı olan Cevat'a sahip olur. Cevat, onun her isteğini anında yerine getirir ve kahramanı kısa sürede yeniden zenginleştirir.
4. Kahraman, padişahın kızına âşık olur ve Cevat'tan onu her gece kendisine getirmesini ister. Cevat, kızı her gece kahramanın yatağına getirir, sabah olunca da geri götürür.
5. Padişah, kızının durumunu fark eder ve ona iz sürmesi için darı ve boya kullanmasını söyler. Ancak Cevat, bu izleri ustaca karıştırarak kendini gizlemeyi başarır.
6. Padişahın kızı, kim olduğunu ve geçmişini öğrenmek için kahramana sorular sorar. Kahraman kendi hikâyesini ve Cevat'ı, anlatır ve kız bu bilgileri babasına aktarır.
7. Padişah, kahramanın evini bulur ve onu cezalandırmaya karar verir. Yardımcı Cevat'ı terk etmesi için kahramanı ikna eder ve böylece kahraman koruyucu gücünü kaybeder.
8. Koruyucu gücünü kaybeden kahraman, padişahın talimatıyla adamları tarafından dana derisine konularak Kûh-ı Kaf dağına asılır.
9. Kahraman, yalvararak terk ettiği Cevat'ı geri çağırır ve ondan yardım ister. Cevat, tekrar geri gelip kahramanı dana derisinden kurtarır.
10. Kahraman, Cevat'tan kendisinin koyulduğu dana derisinin içine padişahı koymasını ister.
11. Padişah, kahramanın gücü karşısında boyun eğer ve kızını ona vermek zorunda kalır.
12. Kahraman, padişahın kızıyla evlenir ve mutlu bir hayat sürer.

1. Sigmund Freud'un Perspektifinden Hareketle Masalın Çözülmesi

Freud'un psikanalitik kuramında rüyalar, bilinçdışının açık bir şekilde ifade bulduğu birer alan olarak kabul edilir. Bastırılmış düşünceler, içsel çatışmalar ve bilinç düzeyine çıkamayan arzular, rüyalarda sembolik bir dil kullanarak kendini gösterir (Freud, 2018: 191, 275). *Güccük Cevat* masalının başlangıcında anlatılan rüya motifi de bu dinamiği yansıtarak kahramanın bilinçdışındaki bastırılmış arzularını açığa çıkarır. Rüya kahramanın aldığı "Eğerci'nin köprüsünün üstünden Kırklar ve Yediler geçer. Geçen Yedilere selam verme, Kırklar geçerken selam ver! Onlar sana 'Dile dilediğini!' derler. Sen Güccük Cevat'ı dile, başkasına kulak asma"

(Benek Kaya, 2023: 169) şeklindeki telkin, bilinçdışının çözüm arayışına ve arzu giderimine yönelik bir rehberlik sunar. Freud'un id, ego ve süperegö arasındaki çatışma teorisi bağlamında değerlendirildiğinde rüyada telkini veren dış ses, kahramanın karar verme ve denge kurma mekanizması olan egosunu simgeler. Telkinde geçen Kırklar, idin ilkel ve bastırılmış dürtülerini; Yediler ise süperegönün temsil ettiği toplumsal düzeni ve ahlakî normları sembolize eder. Ego, bu çatışmada bir denge arayışına girerek idin arzularını toplumsal normlara göre yönetmeye çalışır. Bu karşılaşmanın bir köprü üzerinde gerçekleşmesi, masala psikanalitik bir derinlik kazandırır. Halk anlatılarında köprü, çoğunlukla ruhsal dönüşüm ve karşılaşma mekânı olarak sembolize edilir ve bir eşiği, geçiş sürecini temsil eder (Uğurcan ve Koçak, 2021: 444). Kahramanın rüyasındaki bu sembolik unsurlar hem bastırılmış arzuların açığa çıkışını hem de toplumsal normlarla bireysel arzular arasındaki diyalektik gerilimi dramatize eder. Bu bağlamda masal, bilinçdışının çözüm üretme kapasitesini ve rüyaların rehberlik işlevini ifade eder.

Ego; bireyin düşünme, karar verme ve dürtü yönetiminde kritik bir rol oynar. İdin içgüdüsel arzuları, süperegönün ahlakî kuralları ve dış dünyanın beklentileri arasında bir denge kurmaya çalışır. Ancak bu dengeyi sağlamak kolay değildir ve ego üzerinde ciddi bir baskı yaratır. Ego, varlığını sürdürebilmek için gücünü idden alır; dolayısıyla tamamen bağımsız hareket etmesi mümkün değildir ve id ile sürekli bir etkileşim halindedir (Geçtan, 1998: 46). Ego, anlık doyumdan vazgeçmenin, haz alma işini erteleme ve bazı haz kaynaklarından tümünden vazgeçmenin kaçınılmaz olduğunu kabul eder. Böylece haz ilkesinin kendini yönetmesine izin vermek yerine temelde yine haz almaya yönelen ama hazzı ertelense ve azalsa bile gerçekliği dikkate alarak kazanılan bir hazzı yönelen gerçeklik ilkesine boyun eğerek (Freud, 2012a: 423). Bu bağlamda masalda dış ses olarak karşımıza çıkan ego, idin etkisi altında kalmış ve kahramana Kırklara selam verip Güccük Cevat'ı dilemesi gerektiğini söylemiştir. Kahraman, rüyasında aldığı bu emire uyarak köprüünün üzerinde hem Yedilere hem de Kırklara selam vermiştir. Ancak yalnızca Kırklardan bir dilekte bulunarak Güccük Cevat'ı istemiştir. Kahramanın her iki gruba da selam vermesi, bireyin id ve süperegö çatışmasında bir denge arayışı içinde olduğunu gösterirken Kırklardan Güccük Cevat'ı istemesi, bilinçdışındaki ilkel arzularını gerçekleştirme yolunda egonun id ile uyumlu bir şekilde hareket ettiğini ortaya koymaktadır.

Kahramanın rüyasında aldığı telkini yerine getirmesiyle birlikte dileği gerçekleşir ve yeraltından bir ses duyulur. Bu ses kahramanla aynı adı taşıyan ve "Cevat" olarak anılan görünmez bir varlığa aittir. Kahramanın dileğini yerine getiren bu ruhsal varlık fiziksel olarak görünmez olsa da sürekli olarak her isteğe karşılık verir ve arzu edilen her şeyi anında gerçekleştirme gücüne sahiptir. Masalda Cevat'ın yeraltından seslenmesi ve görünmez oluşu, bilinçdışındaki arzuların görünmeyen ancak sürekli etkisini hissettiren doğasını simgeler. Yeraltı dünyası, psikanalitik ve folklorik anlatılarda bilinçdışını ve bireyin bastırılmış arzularının saklandığı, kontrol edilmesi zor karanlık bir âlemi temsil eder. Masallarda yeraltı, kahramanların sınavlardan geçtiği, erginlenmenin gerçekleştiği ve gizli güçlerin açığa çıktığı bir alan olarak tasvir edilir. Burada, bireyin hayvanî ve toplumsal normlara aykırı dürtüleri, olağanüstü varlıklar aracılığıyla şekillenir ve bu varlıklar çoğunlukla kötü ya da çirkin özelliklerle betimlenir (Şimşek ve Şenocak, 2020: 24). Masalda, kahramanın dileğini gerçekleştiren yeraltı figürünün kahramanla aynı adı taşıması ve "Güccük Cevat" olarak betimlenmesi, bireyin bilinç ve bilinçdışı arasındaki kurduğu bağa işaret etmektedir. Psikanalitik açıdan bakıldığında bu figür, kahramanın bastırılmış ve farkında olmadığı yanlarını, yani bilinçdışındaki yönlerini temsil etmektedir. Bilinç bireyin farkında olduğu düşünce ve arzularını içerirken bilinçdışı, bireyin kabul etmekte zorlandığı ve toplum tarafından hoş görülmeyen dürtülerin saklandığı karanlık bir alandır (Gürün, 1991: 20; Tura,

2021: 33). Güccük Cevat'ın kahramanın adıyla anılması, bilinçdışı dürtülerin bireyin kimliğinin ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, masal kahramanı kendi adını taşıyan bu figürle bilinçdışında kurduğu ilişki aracılığıyla içsel bir yüzleşme yaşar.

Yer altından seslenerek kahramanın dileklerini gerçekleştiren Cevat figürü, psikanalitik açıdan idin bilinçdışı arzu ve isteklerini yerine getiren aracı temsil eder. Freud'a göre id, benin yalnızca özel değişime uğramış bölümüdür ve dürtülerin etkisinde olup yalnızca haz ilkesine göre hareket eder (2011: 99). Bu yönüyle kahramanın su, sigara, ev ve mağaza gibi taleplerini anında karşılayıp idin sınırsız haz arayışını ortaya koyar. Birey; id, ego ve süperegö arasında sürekli bir denge arayışındadır ve bu denge bozulduğunda dürtüler kontrolsüzleşir; gerçeklikten koparak yalnızca anlık hazların peşine düşer (Geçtan, 1998: 48). Özellikle id baskın hâle geldiğinde, haz ilkesi gerçeklik ilkesine üstün gelir ve bu durum, cinsel dürtülerin zapt edilmesini zorlaştırırken bireyin içsel ve dışsal dengelerini bozarak zarar görmesine yol açar (Freud, 2011: 23). Bu bakımdan masalda görünmeyen ve yalnızca kahramanın bilinçdışında var olan Cevat figürü, bireyin gerçeklikten kopma eğiliminin ve bilinçdışındaki sınırsız isteklerin bir dışavurumudur. Küçük Cevat'ın varlığı, somut bir biçimde görünmese de idin sürekli hissedilen ancak kontrol edilemeyen gücünü ve bireyin bilinçdışındaki arzuların sürekli hareket halinde olduğunu simgeler.

Masalın ilerleyen kısmında, kahramanın Cevat'a verdiği talimatların giderek daha cüretkâr hâle geldiği ve cinsel dürtülerini tatmin etmeye yönelik bir arzuya dönüştüğü görülmektedir. Freud'a göre, cinsel dürtüler bireyin erginlik çağında şekillenir ve olgunlaşma süreciyle birlikte gelişir. Bu dürtü, bireyin karşı cinse karşı dayanılmaz bir çekim hissetmesiyle kendini gösterir ve nihai amacı cinsel birleşme ya da bu amaca ulaşmayı sağlayan çeşitli eylemler dizisidir (Freud, 2012a: 23). Kahraman, bilinçli düzeyde ifade edemediği cinsel dürtüsünü görünmeyen bir figür olan Cevat aracılığıyla gerçekleştirme yoluna gider. Masaldaki cinsel temayül, kahramanın padişahın kızını yatağına getirip onunla cinsel birliktelik sağlamasıyla açık bir şekilde ortaya çıkar. Bu durum, Freud'un id kavramına dair önemli bir örnek sunar. Freud'a göre id, bireyin cinsel dürtülerinin ve libidinal enerjilerinin kaynağıdır; haz ilkesine göre hareket eder. Cinsel nesne yatırımları aracılığıyla libidinal gerilimleri serbest bırakmaya çalışır ve bu yolla bireyin erotik gerilimlerini azaltmaya çalışır (Freud, 2011: 104). Bu bağlamda, kahramanın padişahın kızını cinsel nesne olarak Cevat aracılığıyla yatağına getirtmesi, bireyin bilinçdışından gelen bu dürtülerinin tatmin arayışının bir yansımasıdır. Bu dürtüler, Freud'un "dürtü ve ahlak açısından, idin tümüyle ahlak dışı olduğu söylenebilir" (Freud, 2011: 112) ifadesinde belirttiği gibi idin toplumsal normlarla çatışan ve ahlakî kurallarla kontrol altına alınamayan arzularını temsil eder. Padişahın kızının kendi rızası olmadan gece vakti sırtlanıp yatağa bırakılması, idin toplumsal normları ve etik ilkeleri göz ardı ederek anlık hazza odaklandığının çarpıcı bir örneğidir.

İdin ahlakî denetimden yoksun doğası, bireyi saldırganlığa ve cinsel dürtülerin doyumunu sağlamak adına zarar verici eylemlere yönlendirebilir. Bu bağlamda cinsel taciz, idin etik sınır tanımayan işleyişinin en çarpıcı örneklerinden biridir. Cinsel taciz, kurbanın beden sınırlarının ihlal edilmesi, rızasının yok sayılması ve hem ruhsal hem fiziksel bütünlüğünün tehdit edilmesiyle tanımlanan ağır bir ahlakî sorun olarak karşımıza çıkar. Anadolu masallarında cinsel istismar, ana hikâyenin akışı içinde bazen açıkça bazen dolaylı biçimde yer bulan bir motif olarak yer almaktadır (Türkan, 2017: 229-230). İncelediğimiz masalda kahramanın, padişahın kızını her gece rızası dışında yatağına getirtmesi, bu motifin belirgin bir örneğidir. Masal, psikanalitik açıdan değerlendirildiğinde idin etkisi altındaki bireyin bastırılmış cinsel arzularının etik ve toplumsal sınırları aşarak cinsel tacize dönüştüğünü gözler önüne sermektedir. Bu durum

toplumda cinsel istismar olarak kabul edilen ahlakî ve toplumsal bir yasağın çiğnenmesi anlamına gelir. Freud’a göre yasaklar, bireyin güçlü eğilim gösterdiği ve hoş görünmeyen davranışların engellenmesi amacıyla toplumun ve ebeveynlerin otoritesiyle temin edilir ve kuşaktan kuşağa aktarılır (Freud, 2020: 34). Ancak masaldaki kahramanın anne ve babasının vefat etmesi, onun üzerinde süperegounun temsili olan ebeveyn otoritesinin eksik kaldığını gösterir. Ebeveynlerinin yokluğu, kahramanın süpereo denetiminden yoksun kalmasına ve ahlakî sınırları aşarak toplumsal normları göz ardı etmesine zemin hazırlar. Kahramanın bilinçdışındaki bu dürtüsel eğilimleri, idin baskın hâle gelmesiyle yasağı çiğnemeye yönelir. Bu yasağı delme sürecinde ise kahraman, görünmeyen Cevat’ı araç olarak kullanır. Bu durum, bireyin yasakları dolaylı yollarla çiğnemesi ve toplumsal otoriteden kaçınmaya çalışmasının psikanalitik bir yansımasıdır.

Masalda padişahın kızı, kahramanın idinin arzuladığı bir haz nesnesini temsil eder. Freud’un cinsel nesne seçimi üzerine olan görüşlerine göre, çocuğun anne-babasına duyduğu sevgi, ergenlik döneminde yeniden yapılandırılarak yetişkinlikteki cinsel nesne seçimini etkiler. Çocuğun bu ilk bağlantıları, bilinçdışında derin izler bırakır ve ilerleyen yıllarda, karşı cinsle olan ilişkilerde bu izlerin etkisi görülmeye devam eder (Freud, 2012a: 113). Masalda, kahramanın hem annesinin hem de babasının ölmesi, bu bağlantıların kesintiye uğramış olduğunu göstermektedir. Bu durum, kahramanın cinsel nesne seçiminde bilinçdışında oluşan eksiklik hissiyle hareket ettiğine ve padişahın kızını bu eksikliğin telafisi olarak gördüğüne işaret eder.

Kahramanın padişahın kızını her gece kaçırıp sabah geri bırakması, Freud’un libido ve fantezi kavramları ile birlikte rüyaların işleyişi üzerinden yorumlanabilir. Freud’a göre libido, bireyin cinsel enerjisini yönlendirdiği temel dürtü kaynağıdır ve bu enerji, gerçek dünyada tatmin edilemediğinde fantezi dünyasına yönelir (Freud, 2018, 127-128). Fanteziler ise gece rüyalarının da çekirdeğini ve prototipini oluşturur; bireyin bastırılmış arzuları, gerçek dünyada tatmin edilemediğinde rüya yoluyla doyum bulur (Freud, 2011, 441). Kahramanın padişahın kızını her gece kaçırıp yatağına getirmesi, bilinçdışındaki libidinal arzuların fantezi yoluyla sahnelendiği bir rüya senaryosunu andırır. Kahraman, fantezilerinin açığa çıktığı gecenin içinde, toplumsal normların ve gerçekliğin sınırlarını aşarak idin arzuladığı haz nesnesine ulaşır ve libidosunu tatmin eder. Gecenin karanlığı, bilinçdışındaki arzuların serbestçe ortaya çıkmasına olanak tanırken sabahın gelişiyle birlikte bu fantezi sona erer ve kahraman gerçeklik dünyasına geri döner. Bu eylem, rüyadan uyanma sürecinde bastırılmış arzuların yeniden kontrol altına alınmasını ve idin haz ilkesinin yerini egonun gerçeklik ilkesine bırakmasını yansıtır.

Masalda, kahramanın padişahın kızıyla olan bu tekrar eden ilişkisi, Freud’un “yineleme zorlantısı” kavramıyla ilişkilendirilebilir. Freud’a göre, bireyin bilinçdışında bastırılmış dürtüleri, birincil doyum yaşantısını yeniden yaşama arzusuyla kendini gösterir ve bu dürtüler tam doyum sağlanana kadar tekrar etmeye devam eder (Freud, 2011: 51). Kahramanın, padişahın kızını her gece yatağına getirip sabah geri götürmesi, bilinçdışındaki bu bastırılmış cinsel dürtülerin tatmin edilme çabasını simgeler. Freud’a göre, bu tür yineleme davranışları saldırganlıkla yakından bağlantılıdır ve bireyin bilinçdışındaki çatışmalarını dışa vurmasının bir yoludur (Freud, 2011: 11, 46). Masalda tekrar eden bu motif, bireyin toplumsal normlarla çatışan bastırılmış arzularının nasıl kontrolsüz bir şekilde dışa vurulabileceğini açıkça ortaya koyar. Yardımcı Cevat’ın, kahramanın bilinçdışı aracısı olarak padişahın kızını tekrar tekrar yatağına taşıması, bilinçdışındaki arzuların süpereo tarafından yeterince bastırılmadığında bireyin içsel dengesinin bozulabileceğine dair psikanalitik bir örnek sunar. Ancak padişahın kızının her sabah geri götürülmesi, süperegounun tamamen devre dışı kalmadığını ve bireyin, toplumsal normlarla çatışsa bile bu normlara tamamen sırt çevirmediğini gösterir. Bu durum, bireyin içsel çatışmalarının ve

ahlakî denetim mekanizmalarının hâlâ bir ölçüde etkili olduğunu ancak idin taleplerinin baskın gelmeye devam ettiğini göstermektedir.

Güccük Cevat'ın padişahın kızıyla geceleri gizlice yaşadığı cinsel birliktelik, Freud'un âşık olma sürecinde tanımladığı narsisistik dinamiklerle ilişkilidir. Freud'a göre âşık olmak, ben libidosunun bir nesneye doğru akmasıyla gerçekleşir. Birey, cinsel nesnesini bir cinsel ideale yükseltir ve kendi ben idealinin eksiklerini nesne üzerinden telafi etmeye çalışır (Freud, 2012b: 45-46). Masalda Güccük Cevat'ın, görünmeyen bir aracının yardımıyla padişahın kızını elde etmesi, kızın onun için sıradan bir nesne değil, yüceltme yoluyla idealleştirilmiş bir figür haline geldiğini gösterir. Cevat için kız, artık sahip olamadığı ya da hiç sahip olamadığı mükemmeliyetlerin simgesidir. Böylece, Güccük Cevat bastırılmış narsisistik arzularını bu ideal nesne üzerinden doyurma şansı bulur. Bu birliktelik, Freud'un belirttiği gibi narsisistik tatminin gerçek engellerle karşılaşıldığında ikame edici bir tatmin arayışıyla aşırı nesne yatırımına dönüşmesine benzer. Cevat, kendi yıkıma uğramış ben idealini, padişahın kızı gibi erişilmesi güç bir figür üzerinden telafi etmeye çalışır.

Masalda padişah, bilinçdışındaki kontrolsüz dürtüleri temsil eden ide karşı savaş açıp onu sınırlandırmak amacıyla süperegonun temsili olarak devreye girer. Freud'a göre süperego, bireyin zihinsel yapısının ahlakî ve eleştirel işlevlerini yerine getiren kısmıdır ve toplumsal normları, etik değerleri içselleştirerek bireyin davranışlarını denetler (Freud, 2018: 21). Süperego, idin sınırsız cinsel ve saldırgan arzularını bastırarak bireyin dürtülerini ahlakî değerlere uygun hale getirmeye çalışır ve egoyu gerçeklikten çok ahlakî hedeflere yönlendirme eğilimindedir (Geçtan, 1998: 47). Bu bağlamda masalda padişah, kızının geceleri bilinmeyen bir güç tarafından yatağından alınıp sabah geri getirilmesi karşısında etik düzeni tehdit eden bu durumu kontrol altına almak için harekete geçer. Padişahın, kızına stratejik çözümler sunarak bilinmeyen figürün kimliğini açığa çıkarmaya çalışması, süperegonun en temel işlevlerinden biri olan ahlakî denetim ve düzen sağlama çabasını yansıtır. Kahramanın eylemlerini durdurma girişimi, süperegonun bireyin sınır tanımaz arzularını denetleme ve bilinçdışındaki tehlikeleri kontrol altına alma çabasını somut bir şekilde gözler önüne serer.

Kahramanın padişah ve padişahın kızıyla kurduğu ilişki, Freud'un Oedipus Kompleksi kavramı ışığında, bireyin bilinçdışı çatışmalarını ve yasaklı arzularını açığa çıkarır. Freud'a göre Oedipus Kompleksi, bireyin erken çocukluk döneminde anne ve babasıyla kurduğu ilişkilerde ortaya çıkar ve erkek çocuk, annesini bir sevgi nesnesi olarak görürken babasını bu sevginin önündeki bir engel ve tehdit olarak algılar (Freud, 2012a: 254-253). Bu kompleks; cinsellik, kıskançlık, rekabet ve ensest yasağı gibi evrensel temaların anne-baba-çocuk ilişkileri içinde nasıl örgütlendiğini açıklar (Freud, 2011: 13). Masalda padişah, kahramanın bilinçdışı düzeyde rekabet ettiği ve otoritesine meydan okuduğu baba figürünü temsil ederken padişahın kızı ise kahramanın arzuladığı ve “yasaklı” olan anne figürünü yansıtır. Kahramanın padişahın otoritesini aşarak kızını elde etme girişimi, Freud'un “babanın sahip olduğu yasaklı nesneye ulaşma” dürtüsüyle açıklanabilir. Bu arzu, bireyin çocuklukta bastırdığı oidipal dürtülerin yetişkinlikte başka figürlere yansıtılmasıyla bilinçdışı çatışmaların sembolik olarak dışa vurulmasıdır.

Süperegoyu simgeleyen padişah, masallarda genellikle otoriteyi ve toplumsal düzeni temsil eden bir figürdür. İdin temsilcisi olan görünmeyen Cevat'ı bulmak ve onu denetim altına almak ister. Ancak süperego, ide doğrudan erişemez; bunun için bir aracının yani ego işlevini gören kahramanın devreye girmesi gerekir. Kahraman, idin gizli gücünü ortaya çıkarma ve süperegonun talepleri doğrultusunda onu bastırma görevi üstlenir. Padişah, kahramanı bulup idin gücünü elinden alarak hem düzeni korumayı hem de kendi otoritesini pekiştirmeyi hedefler. Bu süreç,

bilinçdışının keşfi ve arzuların denetim altına alınma çabasıdır; kahraman bu denetim mekanizmasının somut bir temsilidir. Padişah, ego ya yani kahramana erişmek için haz nesnesi olan kızını kullanır. Padişahın, kızına “Eteğine darı doldur! Buradan çıkınca eteğini del! O seni sırtlayınca deliği aç! Darıyı oğlanın kapısına varıncaya kadar o delikten ıyıl ıyıl akıt! Kapıyı varınca kes! Sabahleyin ben o kapıdan bulurum” (Benek Kaya, 2023: 170-171) demesi, süperegonun bilinçdışın izlerini sürerek onu denetim altına alma çabasına önemli bir örnektir. Ancak burada id yani yardımcı Cevat, süperegonun bu hamlesine karşı zekice bir savunma geliştirir. Cevat, kahraman mahalleye döndükten sonra yollardaki darı izini fark eder ve derhal harekete geçer. Hemen bir dükkâna girerek bir çuval darı alır ve her mahalleyi darıyla doldurur. Bu hareket, idin bilinçdışındaki sınırsız yaratıcılığı ve engellere karşı direnç gösterme yetisini ortaya koyar. İd, baskı altında kalmamak için süperegonun iz sürme çabasını manipüle eder ve kendi izlerini kaybettirir. Padişah, darı planının başarısız olmasının ardından bu kez kızına başka bir talimat verir: “Bu gece bir teneke boya kar! Elini boyaya batır! Oraya varınca oğlanın eşiğine beş parmağının beşine de vur! Biz varıp onu buluruz” (Benek Kaya, 2023: 171). Bu yeni plan, süperegonun bilinçdışı iz sürme çabasının devam ettiğini ve bilinçdışındaki arzuları kontrol altına alma girişimlerinin sürdüğünü gösterir. Ancak burada da idi temsil eden Cevat, tekrar bir manipülatif çözüm geliştirir. Sabah olduğunda kapısında boyalı el izini gören Cevat, hemen bir dükkâna gidip bir teneke boya alır, boyayı suyla karıştırır ve mahallesindeki her kapıya elini sürerek izleri karıştırır. Bu davranış, idin yineleme zorlantısı ve yaratıcılıkla direnç göstermeye devam ettiğini ortaya koyar.

Darı, boya ve kapı gibi unsurlar, psikanalitik açıdan iz bırakma ve kimliklendirme arayışının sembolleridir. Darı, bireyin kimliğinin ve bilinçdışı izlerinin dış dünyada bırakılması anlamına gelirken boya daha belirgin ve kalıcı bir iz bırakma çabasını temsil eder. Boyanın sürüldüğü kapı ise bilinenle bilinmeyen, görünenle görünmeyen, ışıkla karanlık ve varlıkla yokluk arasında bir geçiş alanı olarak görülür. Ezoterik anlamda kapı ise bireyin iç dünyası ile dış dünyası arasındaki sınırı temsil eder (Ersoy, 200: 123-124). Bu sınırdan geçmek, bilinçdışındaki içeriklerin bilinç düzeyine taşınmasını ve bireyin kendi karanlık yönleriyle yüzleşmesini simgeler. Bu semboller, bilinçdışı dürtülerin, toplumsal normlara ve ahlakî kurallara karşı direnişinin bir sembolü olarak okunabilir. Süperego (padişah), düzeni koruma ve bilinçdışındaki tehlikeli arzuları dizginleme görevini yerine getirmeye çalışırken id (Cevat) bu denetim mekanizmasına direnir ve manipülatif yöntemlerle özgürlüğünü korumaya çalışır. Darı izlerinin her yere saçılması, mahalledeki tüm kapılara boyalı elin vurulması bilinçdışının sınırsız yayılma kapasitesini ve kontrol altına alınmasındaki güçlükleri simgeler. Cevat’ın bu hamlesi, idin baskı altına alınmak yerine, toplumsal normlara karşı yaratıcı ve kurnaz yollarla varlığını sürdürmeye çalıştığını gösterir. Bu durumda, padişahın (süperegonun) kontrol çabasını sekteye uğratan idin (Cevat’ın) kendi arzularını tatmin etmek için her türlü yola başvurma potansiyeline sahip olduğu görülür.

Ego, süperegonun ide karşı uyguladığı ahlakî denetime doğrudan izin vermez; idin her eylemi ego aracılığıyla kontrol edilir ve yönlendirilir. Bu durum, bireyin psikolojik bütünlüğünü koruma sürecinde egonun, idin arzularını gizlemek ve toplumsal normlarla uyum sağlamak için çeşitli savunma mekanizmaları geliştirmesiyle açıklanır. Savunma mekanizmaları, bireyin bilinçdışında farkında olmadan şekillenir ve kişi, bu mekanizmaların gerisindeki dinamik güçlerin farkında değildir (Geçtan, 1998: 73). İdi temsil eden Cevat’ın darıyı her yere saçması ve boyayı her kapıya sürmesi, egonun bilinçdışı olarak geliştirdiği savunma mekanizmalarının bir sonucudur. Bu eylemler, bireyin bastırılmış dürtülerinin toplumsal denetimden kaçınma ve izlerini kaybettirme çabasını simgeler.

Masalda, darı ve boya planlarının başarısız olmasının ardından padişah, kızına oğlanın koynundayken onunla konuşup konuşmadığını sorar. Kızın konuştuğunu söylemesi üzerine padişah, oğlanın kim olduğunu, ailesini ve geçmişini öğrenmesini ister. Gece vakti kız, kahramana bu soruları sorar ve kahraman geçmişini anlatır. Kız, bu bilgileri babasına aktarır. Padişah, kahramanın kimliğini öğrenmek için köyün ileri gelenlerine danışır ve kahramanı bulur. Bu bölüm kahramanın kimlik arayışı, toplumsal kabul ve geçmişiyle yüzleşme süreci açısından derin psikanalitik semboller barındırır. Freud'un bilinçdışı çatışmaların çözümü ve bireyin toplumla olan ilişkisi bağlamında değerlendirildiğinde kahramanın bastırılmış kimlik unsurlarının ortaya çıkışı ve toplumsal normlarla yüzleşmesi dikkat çekicidir. Padişahın, kızını kahramanın geçmişini öğrenmek için bir aracı olarak kullanması, süperegonun ego üzerindeki denetimini ve toplumsal düzeni koruma çabasını simgeler. Kahramanın geçmişteki hayatını anlatması, onun bastırılmış kimlik öğelerinin farkına varma sürecinin bir yansımasıdır. Freud'a göre, süperegonun işlevi, özellikle çocukluk döneminde edindiği komplekslerin ve baba figürü gibi otorite unsurlarının etkisiyle şekillenir (Freud, 2012a: 54). Masalda, kahramanın babasının ölümünden sonra kontrolsüz haz arayışına yönelmesi, otorite eksikliğinin birey üzerindeki etkisini vurgular. Bu eksiklik, kahramanın bilinçdışı dürtülerine teslim olarak toplumsal normlara uyum sağlamakta zorluk çekmesine neden olur.

Padişah, kahramanın evinini bulduktan sonra kapıyı çalar ve misafir olarak içeri girer. Kahraman, görünmeyen Cevat'a sürekli talimatlar vererek padişaha ikram için su, yemek ve kahve getirmesini ister; tüm bu istekler anında karşılanır. Ancak padişah, Cevat'ın gözle görülmeyen bir varlık olduğunu hatırlatarak kahramana bu hayali figürden kurtulması gerektiğini söyler. Padişahın bu ifadesi, süperegonun ego üzerinde baskı çabasını açıkça ortaya koyar. Padişahın kahramana Cevat'ın gereksiz ve zararlı olduğunu ima etmesi, süperegonun idin kontrolsüz taleplerine karşı koyma işlevini temsil eder. Bu sahnede, padişahın (süperegonun), kahramanı (egoyu) Cevat'tan (id'den) kurtulmaya ikna etme çabası dikkat çekicidir. Burada süperego, bireyin dürtüsel arzularını denetim altına almak ve toplumsal normlara uygun bir yaşam sürdürmesini sağlamak amacıyla hareket etmiştir. Bu telkin üzerine kahraman, Cevat'ı "İşin bitti, sen git" diyerek kovar ve onu tekrar çağırdığında gelmediğini fark eder. Kahramanın süperego etkisiyle Cevat'ı kovması, bireyin içsel çatışmasında süperegonun galip geldiğini ve egonun, idin taleplerine sınır koyduğunu gösterir. Ego, idin taleplerini denetim altında tutmak için toplumsal normların ve ahlakî değerlerin temsilcisi olan süperegoya boyun eğerek dürtülerin kontrolsüz tatminine son verir. Ancak burada dikkat çekici olan, kahramanın Cevat'ı kovduktan sonra boşluk hissetmesidir. Padişah, kahramana bir cariye önererek bu boşluğu doldurmayı teklif eder. Bu, bireyin bastırılmış arzularını daha kabul edilebilir yollarla tatmin etme girişimini simgeler. Freud'un savunma mekanizmaları teorisine göre, ego bu tür durumlarda içsel dengeyi sağlamak için yeni yollar arar.

Hizmetkâr Cevat'ın kovulması üzerine padişah ve adamları, kahramanın ahırındaki danayı kesip derisini çıkarırlar. Kahramanı bu derinin içine koyup Kûh-ı Kaf Dağı'na götürür ve bir çam ağacının dalına asarlar. Gün vurdukça ve rüzgâr estikçe deri sıkışır, kahraman büyük acı çeker ve sürekli "Aman Cevat! Aman Cevat!" diye bağırmaya başlar. Mankurtlaştırma diye tabir edebileceğimiz bu bölüm, idin (Cevat'ın) bastırılması ve ortadan kaldırılmasıyla birlikte egonun (kahramanın) içsel bir çatışma yaşamasına odaklanır. Padişahın (süperegonun) baskısıyla idin taleplerini reddeden kahraman, hayali arkadaşından kurtulmuş olsa da bu bastırma, ruhsal yapısında derin bir boşluk yaratmıştır. Freud'a göre, fikirlerin bilince çıkmalarından önceki durumu bastırmadır. Bastırılmış olan, bilinçdışının prototipidir ve idin bir parçasıdır (Freud, 2011:

76, 85). Bu bağlamda, kahramanın derinin içinde sıkışarak acı çekmesi, bastırılmış dürtülerin birey üzerindeki zararlı etkilerini sembolize eder. Gün ışığı ve rüzgârın etkisiyle acının artması, bilinçdışında bastırılan arzuların tekrar yüzeye çıkma ve bireyi rahatsız etme eğilimini yansıtır. Kahramanın “Aman Cevat!” diye bağırması, bastırılan idin geri çağırılma çabasını ve bu dürtülerin tatmin edilme arzusunu simgeler. Kahramanın görünmeyen figürünü yeniden çağırması, idin bastırılmasına karşı gösterdiği direnci ve bireyin içsel çatışmalarının hâlâ çözülmediğini açıkça ortaya koyar.

Freud, rüyaların temelinde arzu giderme sürecinin yattığını belirtir. Ancak bu arzunun giderilmesi her zaman olumlu bir sonuç doğurmaz; “Bir arzunun giderilmesi, hoş olmaktan çok uzak bir şeye, yani cezalandırmaya yok açabilir” (Freud, 2018: 269). Bu bağlamda masalda kahraman, rüyasında hizmetkâr Cevat’a ulaşır ve onun yardımıyla bilinçdışındaki tüm arzularını giderir. Ancak sonunda bu sınırsız arzuları, bir cezalandırmasına neden olur. Kahramanın hayvan derisi içine konulup Kûh-ı Kaf Dağı’nda bir çam ağacına asılması, Freud’un ilkel toplulukların ritüelistik tabu kavramıyla ilişkilendirilebilir. Freud’a göre, ilkel toplumlarda topluluk düzenini tehdit eden birey ya da unsurlar, ritüelistik yollarla toplumdan dışlanır ve cezalandırılır. Bu cezalandırma süreci, topluluğun suçluluk duygusunu ve bilinçdışındaki bastırılmış arzularını yönlendirdiği bir arınma ritüelidir (Freud, 2020: 23). Masalda kahramanın dananın derisine konularak Kûh-ı Kaf Dağı’na asılması, idin ilkel ve hayvanî yönleriyle bağlantılı güçlü bir sembolizm taşır. Bu cezalandırma sahnesi, kahramanın bilinçdışı bir şekilde idin kontrolüne girerek ilkel arzularını tercih etmesinin sonuçlarını ödemek zorunda kaldığını ifade eder. Dananın derisinin içine yerleştirilmesi, bireyin idin ilkel ve hayvanî yönleriyle yüzleşmesi ve bu yönlerle bütünleşmek zorunda kaldığı bir durumu temsil eder. Kahramanın bu süreçte maruz kaldığı cezalandırılma, “Bu senin hayvanî dürtülerindi; bunu sen istedin” şeklinde bir alegorik mesaj içerir. Derinin kahramanı sıkıştırması ve onun sürekli “Aman Cevat!” diye bağırarak yardım istemesi, bastırılan ilkel dürtülerin birey üzerinde yarattığı acıyı ve bu dürtülerin kontrolsüz baskılanmasının getirdiği yardım arayışını simgeler. Görünmeyen Cevat’ın bu çağrıya karşılık vermemesi, idin süperego baskısı karşısında geri çekilmesini ve kahramanın bu süreçte pişmanlık duygusuyla yüzleşmesini gösterir. Ancak Kırklar ve Yediler’in araya girmesiyle Cevat yeniden kahramanın yanına döner ve onu kurtarır. Bu dönüş, bireyin idin taleplerini tamamen bastıramayacağını ve bu ilkel yönleriyle zamanla yüzleşmesi gerektiğini ifade eder. Cevat’ın kahramanı dalda asılı hâlde bulup bıçakla deriyi keserek serbest bırakması, bastırılan ilkel dürtülerin bireyin psikolojik bütünlüğünü koruma sürecinde yeniden devreye gireceğini ve kişinin bu yönleriyle barışmak zorunda kalacağını simgeler. Kahramanın “Aman Cevat, ayaklarının altını öpeyim, beni kurtar” demesi, ego ile id arasında yeni bir uzlaşma çabasını temsil eder. Freud’a göre (2014), bastırılan dürtüler hiçbir zaman tamamen yok olmaz; birey bu dürtüleri bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde tekrar geri getirir. Bu bağlamda, Cevat’ın kahramanı kurtararak onu tekrar hayata döndürmesi, bireyin ilkel arzularını kontrol altına alma çabası ve psikolojik dengesini yeniden kurma sürecine bir işaret olarak yorumlanabilir.

Kahramanın dana derisinin içine yerleştirilmesi ve ardından oradan kurtulmayı başarması, Freud’un ölüm dürtüsü (Thanatos) ve yaşam dürtüsü (Eros) kavramlarıyla ilişkilendirilebilir (Freud, 2011: 99-105). Freud, Eros’un devreden çıkması durumunda ölüm dürtüsünün serbest kalacağını ifade eder; bu, bireyin yıkıcı eğilimlerinin baskın hâle gelmesiyle sonuçlanır. Masalda görünmeyen Cevat, Eros’un bir temsilcisi olarak kahramanın libidinal arzularını tatmin eden bir araçtır. Ancak Cevat’ın kahraman tarafından kovulması, bireyin yaşamla bağını sağlayan Eros’un devre dışı bırakıldığını ve böylece ölüm dürtüsünün ortaya çıktığını gösterir. Kahramanın dana

derisinin içine yerleştirilmesi, eski kimliğinin ölümünü ve ilkel dürtülerinin bastırılmasını simgeler. Bu sahne, aynı zamanda bireyin Eros'un yokluğunda yıkıcı eğilimlerinin kontrol edilemez hâle gelmesiyle yüzleşmesini ifade eder. Bu noktada Kırklar ve Yediler'in kahramana yardım için Cevat ile konuşması, ölüm dürtüsünün yol açtığı yıkımı durduran ve bireyi yeniden Eros'a yönlendiren bir müdahale olarak değerlendirilebilir. Cevat'ın yeniden sahneye çıkması ve kahramanı deriden kurtarması, Eros'un yeniden devreye girdiğini ve bireyin yaşamla bağ kurmasını sağladığını simgeler. Freud'a göre, ölüm ve yaşam dürtüleri sürekli bir çatışma halindedir; bu nedenle Cevat'ın dönüşü, bireyin ilkel dürtülerle uzlaşmaya varma ve psikolojik bütünlüğünü yeniden inşa etme çabasını temsil eder. Kahramanın deriden kurtularak topluma geri dönmesi, Eros'un yeniden etkin hâle gelmesiyle bireyin eski kimliğini geride bırakıp yeni bir kimlik kazanmasının alegorik bir yansımasıdır.

Masalın son bölümü; id, ego ve süperegö arasındaki dinamik dengenin yeniden sağlanmasını ve kahramanın toplumsal kabul sürecini psikanalitik bir bakış açısıyla ele alır. Deriden kurtulan kahraman, Cevat'a padişahı derinin içine koyup çam ağacına asılmasını ister. Bu sayede ego, süperogadan bağımsızlaşıp id ile iş birliği yapar. Bu durum, bireyin toplumsal normlar ve ahlakî kurallardan ayrılarak kendi arzularını gerçekleştirebilme sürecini ifade eder. Padişahın derinin içine konulup çam ağacına asılması, süperegonun denetleyici ve baskıcı yapısının geçici olarak devre dışı bırakılmasını sembolize eder. Ancak bu durum uzun sürmez. Padişah, adamlarının onu arayıp bulması üzerine deriden kurtulur. Bu sahne, süperegonun tamamen bastırılmasının sürdürülebilir olmadığını ve bireyin psikolojik bütünlüğü için bu yapının yeniden devreye girmesi gerektiğini gösterir. Freud'a göre, bireyin içsel dengeyi koruması için süperegonun, id ve ego ile birlikte var olması gerekir. Bireyin ruhsal dengesi ancak içsel çatışmaların çözülmesiyle sağlanır ve bu süreç, toplumsal kurallar ve bireysel arzular arasında bir denge kurulmasıyla mümkün olur (Geçtan, 1998: 48). Bu nedenle padişahın deriden kurtarılıp geri getirilmesi, bireyin toplumsal kurallarla ve ahlakî denetimle tekrar uzlaşma sürecini simgeler.

Padişah, deriden çıkarıldıktan sonra kahramanı bulup ona kızını nikâhla verir, bu da bireyin toplumsal kabul ve kimlik kazanma sürecinin bir sonucudur. Masallarda nihai ödül genellikle evlilikle bağlantılı olarak verilir. Masallarda evlilik, her derdin devasını içerir, statü kazandırmanın en hızlı ve kesin sonuç veren yöntemidir (Sezer, 2012: 20, 131). Masalın sonunda gerçekleşen düğün, psikanalitik açıdan bireyin farklı ruhsal yapılarının (id, ego ve süperegö) uzlaşmasını ve içsel bütünlüğe ulaşmasını temsil ederken aynı zamanda toplumsal düzenin yeniden inşasının bir sembolüdür. Ancak bu noktada dikkat çeken bir diğer unsur, evliliğin padişah kızının iradesiyle değil babasının tasarrufuyla "ödül" olarak sunulmasıdır. Masallarda erkek figürler sıklıkla cesur, güçlü, akıllı ve bağımsız karakterler olarak resmedilirken kadın karakterler pasif, korunmaya muhtaç ve edilgen temsillerle sınırlanır. Bu temsil tarzı, masalların tarihsel olarak kadın anlatıcılar (masal anaları) tarafından kız çocuklarına aktarılmış olduğu düşünüldüğünde, ataerkil düzenin daha çocuklukta yapılandırıldığını göstermektedir. Kadının kendi kimliğini bireysel çabalarıyla değil baba, erkek kardeş ya da eş gibi eril figürler aracılığıyla kazandığı bu yapı, toplumsal cinsiyet rollerinin psikanalitik olduğu kadar kültürel ve ideolojik boyutlarını da görünür kılar. Kadınlar tarih boyunca erkekler tarafından boyunduruk altına alınarak zayıf cinsiyet olarak gösterilmiş; masallarda ise bu ideoloji, "kadını koruyacak güçlü erkek" anlatısıyla perçinlenmiştir. Bu yönden masallarda evlilik, kadın için mutlak bir huzurun ve kurtuluşun simgesi olarak sunulmuş; böylece evlilik, kadının asli hedefi ve nihai kimlik inşası olarak kodlanmıştır (Sarı ve Ercan, 2008: 85, 86). *Güccük Cevat* masalında da padişah kızının kendi iradesiyle değil babasının kararıyla nikâhlanması; ataerkil düzende kadının, evlilik

üzerinden kimlik kazandığı ve bir özne değil toplumsal düzenin devamlılığı için tahsis edilen bir ödül nesnesi olarak konumlandırıldığı anlayışın bir yansımasıdır.

2. Carl Gustav Jung'un Perspektifinden Hareketle Masalın Çözümlemesi

Jung'un psikolojik yaklaşımında rüyalar, bireyin bilinçdışı süreçlerine açılan bir kapı olarak işlev görür. Jung, rüyaları "bilinçdışının fiili durumunun sembolik bir formda kendini resmetmesi" (2015: 64) şeklinde tanımlayarak sembolik dilin kişinin ruhsal gelişiminde belirleyici rol oynadığını vurgular. Ona göre rüyalar yalnızca bastırılmış içerikleri ortaya çıkarmakla kalmaz aynı zamanda bilinçdışı ile bilinç arasında denge kurarak kişinin gelecekteki gelişimine de rehberlik eder (Jung, 2012: 55; 2024: 76). *Güccük Cevat* masalındaki rüya sahnesi bu Jungiye perspektifin somut bir örneğini sunar. Kahramanın karşılaştığı Kırklar ve Yediler imgeleri, bilinçdışından gelen mesajların taşıyıcıları olarak işlev görür. Bu rüya, kahramanın bastırılmış potansiyelini hem açığa çıkarır hem de onun kişisel dönüşüm sürecini tetikleyen bir başlangıç noktası oluşturur. Kahramanın rüyada aldığı mesajlar ve sonrasında yaşadığı değişim, bilinçdışının yalnızca tehdit edici değil aynı zamanda dönüştürücü ve bütünleştirici gücünü ortaya koymaktadır.

Jung'un psikoloji kuramında arketipler, kolektif bilinçdışının temel yapıtaşlarıdır. Ona göre kolektif bilinçdışı, insana atalarından kalıtsal olarak aktarılan ve psişenin en derin katmanını oluşturan evrensel imgeler bütünüdür. Jung'un arketip olarak adlandırdığı bu imgeler, insan davranışlarındaki temel eğilimleri ve tepki biçimlerini belirler (Geçtan, 1998: 176-177). Ona göre arketipler yalnızca gelenek, dil ve göçlerle yaygınlaşmaz her zaman ve her yerde kendiliğinden yeniden ortaya çıkabilir (Jung 2021: 21). *Güccük Cevat* masalındaki rüya sahnesi, bu teorisinin somut bir yansımasını sunar. Kahramana yol gösteren dış ses, kolektif bilinçdışından gelen ve Jung'un "bilge ihtiyar" arketipiyle örtüşen bir rehber figür olarak karşımıza çıkar. Bu arketip, bireyin içsel yolculuğunda bilgelik ve rehberlik sağlayan, kolektif bilinçdışının derin katmanlarından beslenen bir temsildir (Geçtan, 1998: 177). Rüyada beliren Kırklar ve Yediler de bu bağlamda bilge ihtiyarın farklı tezahürleri olarak yorumlanabilir. Kahramanın bu figürlerle kurduğu etkileşim, Jungiye psikolojideki bireyleşme sürecinin tipik bir örneğidir. Kırklar ve Yediler, kahramanın kolektif bilinçdışıyla bağlantı kurmasını ve kendi ruhsal potansiyelini keşfetmesini sağlayan birer aracı işlevi görür.

Kahraman, bilge arketipinin rehberliğinde bilinçdışını açığa çıkarır. Ancak bu bilinçdışı, görünür bir formda değil, yerin altından gelen bir ses olarak temsil edilir. Jungiye bakış açısıyla bu figür, gölge arketipinin bir yansımasıdır. Jung'a göre gölge, bireyin bastırılmış, toplum tarafından kabul görmeyen ve genellikle olumsuz olarak algılanan yönlerini sembolize eder (Jung, 2009: 118). Gölge, insanın kişiliğine ve toplumsal normlara uymayan arzularını, utanç duyduğu ve bilinmesini istemediği hayvanî içgüdülerini barındırır. Aynı zamanda ruhsal bütünlüğün ayrılmaz bir parçası olup, bireyin bastırılmış ve yeterince deneyimlenmemiş yönlerini kişileştirir (Jung, 2006: 71-73). Masalda görünmeyen Cevat, kahramanın gölgesi olarak işlev görür ve onun bilinçdışında sakladığı arzuların dışavurumu haline gelir. Cevat, kahramanın maddi hırslarını (su, sigara, mağaza) ve cinsel arzularını (padişahın kızını kaçırmak) somutlaştırarak gölge arketipinin özelliklerini sergiler. Masalda darı, kapıya vurulan boya gibi faaliyetler, gölgeyi görünür kılmak ve izini sürmek için yapılır. Ancak gölge, doğası gereği yakalanmaktan kaçınır ve her seferinde bir yolunu bularak izleri siler.

Jung'a göre gölgesine teslim olan birey, kendi ışığını keser ve sonunda kendi tuzağına düşer. Gölgenin kontrolüne giren kişi, farkında olmadan sürekli olarak kendine zarar veren seçimler yapar ve başkaları üzerinde olumsuz bir etki bırakır. Böyle bireyler, sürekli şanssızlık içinde yaşar, hatta yoluna taş koyacak bir engel yoksa bile kendi tökezleyeceği engelleri yaratır. Üstelik

bu yıkıcı süreç içinde faydalı bir şey yaptığını sanarak hareket eder (Jung, 2021: 61). Bu bağlamda, kahraman da gölgesi tarafından ele geçirilen birey modelini yansıtır; bilinçdışının sunduğu gücü kontrolsüzce ve sorumsuzca kullanarak kendini bir çıkmaza sürükler. Başlangıçta Cevat'ın yardımcılarıyla zenginleşen kahraman, bu gücün doğasını anlamadan onu bencil arzularını tatmin etmek için kullanır. Ancak gölge kontrolsüzce serbest bırakıldığında, bireyin kendisini yıkıma sürüklemesi kaçınılmazdır. Kahraman, elde ettiği gücün sınırlarını bilmeden hareket eder ve sonunda bu gücü kaybetme noktasına gelir. Padişahın teşvikiyle gölgesinden kurtulmaya karar veren kahraman, bilinçdışından gelen bu gücü dışladığında onunla sağlıklı bir ilişki kurma fırsatını da kaybeder. Cevat'ı reddettiği anda, kahraman kendisini koruyan ve arzularını gerçekleştiren bu görünmez gücü yitirir. Artık tehlikelere karşı savunmasızdır ve tamamen başkalarının merhametine muhtaç hâle gelir. Önceden kontrolsüz de olsa ona güç sağlayan gölge, şimdi yokluğunda bir boşluk yaratmış, kahramanı savunmasız bir konuma itmiştir. Ancak Jung'un teorisine uygun olarak bastırılan ve dışlanan gölge geri döner. Bu kez sadece kahramanı değil ona hükmetmeye çalışan padişahı da etkileyerek onu aynı akıbete sürükler. Cevat'ın padişahı cezalandırması, gölgenin yalnızca bireyi değil onun üzerinde güç kurmaya çalışan diğer figürleri de etkileyebileceğini gösterir.

Jung'un arketip teorisinde anima ve animus, bireyin bilinçdışında yer alan ve kişiliğin tamamlanmasını sağlayan karşıt cinsiyet imgeleridir. Erkek bilinçdışında dişi yönü temsil eden anima, kadın bilinçdışında ise eril yönü yansıtan animus, ruhsal bütünlüğe ulaşmada kritik rol oynar (Jung, 2016: 61-62). Mitlerde ve masalarda tanrıça, peri ya da büyücü gibi çeşitli formlarda tezahür eden anima, bireyin içsel dönüşümünde rehberlik eden bir güçtür (Jung, 2006: 72). İncelenen masalda padişahın kızı, kahramanın anima arketipinin somutlaşmış halidir. Ancak kahraman, bu karşılaşmayı sağlıklı bir bütünleşme fırsatına dönüştürmek yerine animasını salt fiziksel tatmin aracı olarak kullanır. Jungiye perspektife göre bu durum, gölge arketipinin etkisi altında kalan bireyin davranış biçimidir. Kahramanın padişahın kızıyla kurduğu ilişki, gerçek bir içsel yüzleşmeden ziyade bilinçdışı arzuların nesneleştirilmesi olarak karşımıza çıkar. Bu sağlıklı ilişki biçimi, masalda padişahın kızının giderek solgunlaşması ve hastalanması şeklinde sembolize edilir. Bu durum, animanın dönüştürücü gücünün yitirilmesine ve psişik dengenin bozulmasına yol açar. Masalın bu bölümü, anima ile kurulması gereken sağlıklı ilişkinin önemini ve bu ilişkinin yanlış yönetilmesi halinde ortaya çıkabilecek ruhsal sorunları ortaya koymaktadır.

Kahramanın yolculuğunu en çok etkileyen ve şekillendiren arketiplerden biri baba arketipidir. Baba arketipi, yalnızca fiziksel bir erkek figürü olarak değil bireyin ruhsal gelişiminde belirleyici bir güç olarak da önemli bir rol oynar. Baba, bilgeliği ve rehberliği simgeleyebileceği gibi baskıcı ve otoriter bir figür olarak da bireyin özbenlik gelişimini sekteye uğratabilir. Eğer baba arketipi, otoritesini aşırı derecede dayatırsa birey bu baskıyla mücadele etmek zorunda kalır ve kendi kimliğini oluşturma sürecinde onunla çatışmaya girer (Ege, 2015: 40). Masaldaki padişah, baba arketipinin otoriter ve kural koyucu yönünü temsil eder. O, hem kahramanın karşısında duran bir dış düşman hem de bireyselleşme sürecinde aşılması gereken içsel dönüşümü tetikleyen bir figürdür. Kahramanın padişahla çatışması, otoriteye karşı bir başkaldırıdır ve onun bağımsızlaşma sürecinin kaçınılmaz bir parçasıdır. Kahraman, baba arketipiyle yüzleşirken gölgesiyle de karşı karşıya gelir ve onun yıkıcı etkilerini doğrudan deneyimler. Ancak bu yüzleşme, sağlıklı bir dönüşümle değil bilinçdışı bir hesaplaşma ve otoriteyi yok etme dürtüsüyle sonuçlanır. Kahraman, baba figürüne boyun eğmek ya da onunla uzlaşmak yerine, gölgesi aracılığıyla padişahı cezalandırarak onu devre dışı bırakır. Kahramanın padişaha karşı kazandığı bu zafer hem isyan hem de kişisel bağımsızlığını ilan etmesi anlamına gelir. Baba

arketipi ile mücadeleyi kazanan kahraman, kendi kimliğini inşa etme yolunda önemli bir adım atmıştır. Padişahın, kahramanı kabul ederek ona kızını vermesi otoritenin artık bir engel olmaktan çıkıp onun bireyselleşmesini onaylayan bir figüre dönüşmesini simgeler. Bu evlilik, bir uzlaşmanın ve kahramanın olgun bir birey olarak kabul edildiğinin göstergesidir. Buradaki evlilik, iki erkek figür arasında gerçekleşen bir “değer aktarımı” biçiminde sunulur. Masal anlatısı içinde padişah kızının herhangi bir iradesi ya da söz hakkı olmaksızın verilmesi, onu nesneleştirir. Bu durum, masallarda kadın karakterlerin sıklıkla pasif ve belirleyici iradeden yoksun temsil edilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Sezer’e (2012: 122) göre, güzel kadın figürü *femme fatale* değilse tıpkı “bir android gibi” nitelikleri önceden belirlenmiş, iradesi askıya alınmış bir karakter olarak sunulur. Zekâsı kabul edilse bile özneleşemez; sadece yardımcı bir figür olabilir. Çünkü irade, nesneleşmeye izin vermez. Oysa güzellik ve cinsellik, kadın karakterin “mülk” olarak kodlanmasının en güçlü araçlarıdır. *Güccük Cevat* masalında da evlilik, kahramanın bireyleşme sürecindeki bir sembol olarak işlev görse de padişah kızının bu süreçte yalnızca bir “ödül” işlevi görmesi, masalda kadının eşya gibi kullanıldığını ve eril figürlerin uzlaşısına hizmet eden bir nesneye indirgendirildiğini açıkça ortaya koyar.

3. Jacques Lacan’ın Perspektifinden Hareketle Masalın Çözümlemesi

Lacan’ın psikanalitik kuramı, öznenin ruhsal yapılanmasını imgesel, simgesel ve gerçek olmak üzere üç temel düzlemde ele alır. Bu düzlemler, bireyin benlik algısının oluşumundan toplumsal normlarla kurduğu ilişkiye kadar uzanan geniş bir psikolojik süreci açıklamaktadır. İmgesel düzen, Lacan’ın ayna evresi olarak adlandırdığı 6-18 aylık döneme tekabül eder ve öznenin henüz dilsel düzene tam olarak geçmediği, bedensel ve duygusal bütünlük arayışında olduğu bir gelişim aşamasını temsil eder (Žižek, 2022: 241). Ayna evresi, egonun özdeşleşme yoluyla oluşumunun izahıdır (Evans, 2019: 47). Bu evrede çocuk, ayna yansıması veya annenin yüzü gibi bir yüzeyde gördüğü imge aracılığıyla parçalı beden algısını bütünlüştürmeye çalışır. Ayna işlevi gören bu yansıma, çocuğa kendisi hakkında ilk tutarlı imgeyi sunar ve narsisistik bir kimlik inşasının temelini oluşturur. Bu süreçte çocuk, annesiyle kurduğu ikili ilişki içinde kendini konumlandırır; annenin arzusunun nesnesi olma isteğiyle hareket eder ve onunla bütünlüşme arzusu taşır (Tura, 2022: 122-124). Ancak bu bütünlük hissi temelde yanılsamalıdır, zira çocuk henüz simgesel düzene -dilin yapılandırıcı alanına- geçiş yapmamıştır. İmgesel düzende oluşan benlik algısı, simgesel düzenin devreye girmesiyle dönüşüme uğrayacak ve öznenin kendini dilsel bir varlık olarak yeniden konumlandırmasına yol açacaktır. Lacanyen psikanaliz bağlamında masal kahramanının yaşadığı anne kaybı, imgesel düzlemde derin bir travmaya yol açmaktadır. Annesiyle kurduğu ikili ilişki, ayna evresinde geliştirdiği benlik algısının temel dayanağıyken bu bağın kopması kahramanın kendilik duygusunda parçalanmaya neden olur. Bu kopuş, öznenin simgesel düzene sağlıklı bir geçiş yapmasını engelleyerek onu imgesel düzlemde hapsolmuş bir konuma sürükler. Simgesel düzene geçişin Lacanyen teorideki temel taşıyıcıları olan “babanın adı” ve fallik gösteren, bu masalda babasının da ölümüyle işlevsiz kalmaktadır (Žižek, 2022: 228). Bu çifte kayıp, kahramanı simgesel düzenin dışında bırakarak toplumsal normlarla bağ kuramayan, dilsel-toplumsal düzene eklemelenemeyen bir özne konumuna mahkûm eder. Bu durum, kahramanın kendini tamamlanmış hissetme arayışında patolojik bir döngüye girmesine yol açar. İmgesel bütünlüğünü kaybeden kahraman, bu eksikliği farklı figürler ve nesneler aracılığıyla telafi etmeye çalışır.

Rüyalar, bilinçdışının bastırılmış arzularını ve eksikliklerini temsil eder; her belirtik rüya içeriği, kendisinde zorunlu olarak eksik olan şeyin yerini alan bir dolgu işlevi görür (Žižek, 2022: 82). Masalda, kahramanın rüyası da tam olarak bu işlevi üstlenir. Rüyasında, bilinçdışının temayülü

olan bir dış ses, ona Kırklar'a selam vermesi Yediler'e selam vermemesi gerektiğini söyler. Bu telkin, kahramanın bilinçdışı arzularını açığa çıkaran bir araç haline gelir ve onun görünmeyen yardımcısı Cevat'a sahip olmasına, böylece eksikliğini geçici de olsa telafi etmesine olanak tanır. Lacan'a göre, "Bilinçdışı, dilin mantıksal bir sonucu olup dil gibi yapılanmıştır. Dil, bilinçdışının koşuludur" (Tura, 2022: 74, 107). Bu perspektiften bakıldığında, bilinçdışını yansıtan Cevat'ın görünmez olmasına rağmen dil aracılığıyla kahramanla kurduğu iletişim son derece anlamlıdır. Cevat'ın kahramanla dil aracılığıyla iletişim kurması, bilinçdışının dilsel yapısını yansıtır. Lacan'a göre, bilinçdışı dinamik bir kavramdır ve kendini öznenin yaşamındaki kesintilerde, bocalamalarda gösterir (Lacan, 2022: 27, 34). Kahramanın rüyası da tam olarak böyle bir kesinti anında ortaya çıkar. Annesinin ve babasının ölümüyle yaşadığı travma, onun bilinçdışı arzularını harekete geçirir ve bu arzular rüya aracılığıyla ifade bulur. Rüyadaki Kırklar ve Yediler, bilinçdışının bastırılmış içeriklerini temsil ederken Cevat ise bu içeriklerin harekete geçmişi halidir. Cevat, kahramanın doğrudan sahip olamadığı ancak onun aracılığıyla hareket ettiği bilinçdışı bir gücü simgeler. Bu durum, kahramanın simgesel düzene ayak uyduramayışının bir sonucudur. Lacan'a göre bilinçdışı, Platon'un mağara alegorisinde olduğu gibi öznenin gerçekliğe dair algısını şekillendiren ancak kendisi tam olarak görünmeyen bir alandır (Lacan, 2022: 198). Lacan'ın bu Platoncu referansı ışığında, Cevat'ın görünmez varlığı tam da mağaranın duvarına yansıyan gölgeler gibi işlev görür. Tıpkı mağaranın tutsağı olan insanların gerçekliği yalnızca gölgeler üzerinden algılaması gibi kahraman da gerçekliğini Cevat'ın eylemleri ve söylemleri üzerinden şekillendirir. Cevat, mağara alegorisindeki zincirler gibi kahramanı hapseden bir işlev üstlenirken aynı zamanda onun gerçeklik algısının tek kaynağı haline gelir.

Lacan'ın kuramında "Öteki", öznenin benlik inşası için vazgeçilmez bir yapı taşıdır. İmgesel düzlemde "Küçük Öteki" (anne ve ayna imgesi), çocuğun parçalı benliğini geçici olarak bütünleştiren bir yanılsama sunarken simgesel düzlemde "Büyük Öteki" (dil, yasa, toplumsal normlar), öznenin toplumsal düzene geçmesini sağlar (Kaya, 2024: 292; Žizek, 2022: 243). Masal kahramanının hem imgesel bütünlüğünü sağlayan annesini hem de simgesel düzenin temsilcisi olan babasını kaybetmesi, bu iki temel Öteki figürünü bir anda yitirmesi anlamına gelir. Bu çifte yitim, onu benliğini yeniden inşa edecek dayanaklardan yoksun bırakarak derin bir varoluşsal krize sürükler. İmgesel düzlemdeki boşluğu Cevat'ın görünmez varlığıyla doldurmaya çalışan kahraman, simgesel düzene geçişi sağlayacak "Büyük Öteki" ile de sağlıklı bir ilişki kuramaz. Ne var ki bu telafi girişimleri, asıl kaybın yerini dolduramaz. Kahramanın Cevat ile kurduğu ilişki, Büyük Öteki'yle sağlıklı bir diyalog kuramayan öznenin çaresiz çırpınışlarını yansıtır. Lacan'ın vurguladığı gibi öznenin varoluşu kaçınılmaz olarak Öteki'yle kurduğu ilişkiye bağlıdır. Masal kahramanının trajedisi de tam da bu ilişkinin yapısal olarak bozulmuş olmasında yatar. İmgesel düzene sağlıklı geçişin engellendiği bu durum, kahramanı sürekli bir eksiklik duygusuyla baş etmek zorunda bırakan ve narsisist telafi mekanizmalarına mahkûm eden bir kısır döngü yaratır. Narsisizmi ayna evresine yönelik erotik bir çekim olarak tanımlayan Lacan, bu erotik çekimin saldırgan bir yönünün bulunduğunu da belirtir. Ona göre narsistik ilişki insan ilişkilerinin imgesel boyutunu meydana getirir (Evans, 2019: 185).

Lacan'a göre eksiklik, öznenin varoluşsal temelidir ve ihtiyaç ile talep arasındaki dilsel boşlukta ortaya çıkarak arzusun kaynağını oluşturur. Bu eksiklik, çocuğun annenin bedeninden ayrılmasıyla başlar, hadım edilme ve tamamlanmamışlık hissi yaratır. Dil öncesi dönemde kopmuş olduğu bedene geri dönme arzusu olarak deneyimlenen eksiklik, özne simgesel düzene girdiğinde tatmini imkânsız bir arzuya dönüşür. Bu arzu, asla ele geçirilemeyecek bir nesneye yöneliktir ve öznenin sürekli bir arayış içinde olmasına neden olur (Žizek, 2022: 240). Masalda

imgesel düzleme sıkışıp kalmış, simgesel düzleme adım atamayan kahramanın arzusu da bu eksiklikten doğar. Başlangıçta servetini geri kazanmak isteyen kahraman, daha sonra padişahın kızına sahip olma arzusuna yönelir. Küçük Öteki olarak karşımıza çıkan padişahın kızı, kahramanın eksikliğini temsil eder, onun için arzusunun nesnesi haline gelir ancak bu arzu asla tam olarak tatmin edilemez. Her gece kızın yanına götürülmesi ve sabah tekrar ayrılması, Lacan'ın öznenin arzusunun asla tam olarak doyurulamayacağı, kendi baskısı altında sürekli ve bitimsiz olacağı fikriyle örtüşür (Evans, 2019: 41). Bu süreçte, jouissance kavramı devreye girer. Jouissance, basit bir hazdan öte imkânsız bir dürtü tatmini olarak tanımlanır. Lacan'a göre jouissance, öznenin eksikliğini giderme fantezisini yaratarak kendini gerçekte temellendirir ancak bu tatmin asla tam olarak gerçekleşmez (Žižek, 2022: 241-242). Kahramanın padişahın kızına duyduğu arzu da bu kapsamda değerlendirilebilir. Kız, onun için bir jouissance nesnesi haline gelir. Kahraman, "cinsellik öznenin alanında eksiklik yoluyla kurulur" (Lacan, 2022: 217) sözleriyle uyumlu olarak eksikliğini arzu nesnesi olarak cinselliğe yöneltir ancak bu yönelim, öznenin eksikliğini ortadan kaldırmaz. Bu noktada bilinçdışının jouissance ile olan ilişkisi belirleyici hâle gelir. Nasio'ya göre, "bilinçdışı, jouissance sayesinde çalışır, kımıldar ve kendini belli eder" (Nasio, 2009: 52). Masalda kahramanın isteklerini gerçekleştiren ve bilinçdışını temsil eden görünmez yardımcı Cevat da gücünü jouissance'dan alır. Böylece, bilinçdışının öznenin yaşamındaki etkisi ve jouissance'ın bu etkiyi nasıl beslediği açıkça ortaya konur.

Lacan'ın psikanalizinde "babanın adı" simgesel düzenin temelini oluşturan ve toplumsal yasayı temsil eden bir kavramdır (Evans, 2019: 50). Bu kavram, Freud'un Oidipus üçgeninin simgesel karşılığı olarak gerçek babadan bağımsız bir şekilde işler. Baba, çocuğa "hayır" diyerek yasaklar ve sınırlar koyar; bu yasaklar, öznenin kültürel bir varlık olarak kurulmasını sağlar (Žižek, 2022: 240). İçsel ile dışsal, öznel ile nesnel arasındaki ayrımı yaparak öznenin simgesel düzene geçişini mümkün kılar. Bu süreç, özneyi annesiyle olan dolaylı haz ilişkisinden çıkarır ve onu toplumsal bir üye haline getirir (Tura, 2022: 135). Masalda, padişah figürü bu simgesel düzenin somut bir temsilidir. Kahramanın padişahın kızına duyduğu arzu, simgesel düzenin koyduğu yasalara karşı bir başkaldırı niteliği taşır. Ancak padişah, "Büyük Öteki" olarak bu başkaldırıyı cezalandırır ve Gücük Cevat'ı dana derisinin içine hapseder. Bu cezalandırma, simgesel düzenin yasalarına karşı gelen öznenin yaşadığı çatışmayı ve bu çatışmanın bedelini temsil eder. Padişahın otoritesi, simgesel düzenin sınırlarını korurken kahramanın yaşadığı süreç, öznenin toplumsal normlarla uzlaşma çabasının bir yansımasıdır. Bu bağlamda, padişahın cezalandırıcı rolü, simgesel düzenin yasalarını ihlal eden öznenin arzularını kontrol altına alma işlevini üstlenir. Kahramanın hikâyesi, bireyin simgesel düzene entegre olma sürecinde yaşadığı gerilimi ve bu gerilimin kaçınılmaz sonuçlarını açıkça ortaya koyar.

Lacan'a göre gerçek; bilinmeyen, adı konulamayan ve simgeleştirilemeyen bir alandır. Gerçek, her zaman bizden önde olan, temsil edilemeyen ve dilin sınırlarını aşan bir deneyimdir. (Nasio, 2009: 51). Onun deyişiyle, "İmkânsız olandır Gerçek". Bu bağlamda, ölüm deneyimi gerçeğin en saf halidir; çünkü ölüm, aktarılamaz ve simgeselleştirilemez bir deneyim olarak kalır (Žižek, 2022: 241). Masalda, kahramanın dana derisine konularak ölüm ve yeniden doğuş deneyimi yaşaması, gerçeğin yüzeye çıktığı bir an olarak değerlendirilebilir. Bu süreç, kahramanın simgesel ve imgesel düzenin sınırlarını aşarak gerçeğin eşğine geldiği bir andır. Dana derisinin içine hapsolme, bir tür ölümü deriden kurtuluş ise doğumu temsil eder ve bu metaforlar gerçeğin temsil edilemez doğasını açıkça ortaya koyar. Kahramanın bu deneyimi, simgesel düzenin yasalarını ihlal etmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkar ve onu gerçeğin kaotik, düzensiz alanıyla karşı karşıya getirir.

Masalın sonunda kahramanın padişahın kızıyla evlendirilmesi, Lacancı kuramda simgesel ödüllendirme olarak adlandırılan yapının masalsı bir karşılığıdır. Bu evlilik, öznenin kendi eksikliğiyle yüzleşip onu kabullendikten sonra simgesel düzen tarafından tanınması ve ödüllendirilmesi şeklinde tezahür eder. Artık özne, arzusunu toplumsal yasa ve kültürel normlarla uyumlu bir forma dönüştürmüş böylece simgesel alanda meşruiyet kazanmıştır. Ancak Lacan’a göre, hiçbir simgesel düzen arzuyu tam anlamıyla doyuramaz çünkü arzu, yapısal olarak eksik olanın etrafında döner ve nihai doyumdan ziyade sürekli yeniden üretim üzerine kuruludur. Arzunun peşinden gitmek, tatmine ulaşmak değil eksiklikle yaşamayı öğrenmektir. Dolayısıyla öznenin arzu ettiği şey ile tatmin sağlayacak olan nesne hiçbir zaman örtüşmez çünkü yasa, özneye “olabildiğince az haz duy” diye buyurarak bir güvenlik mesafesi çizer (Žižek, 2022: 239; Evans, 2019: 41, 257). Bu çerçevede, masaldaki evlilik bir tatmin anı değil eksikliğin simgesel olarak tanındığı ve öznenin düzen içine yerleştirildiği bir kırılma noktasıdır. Lacan’ın ifadesiyle, “temel yasa evlenmeyi düzenleyerek, kültürün hâkimiyetini çiftleşmeye teslim edilmiş doğanın hâkimiyetinin üstüne koyar” (Cléro, 2011: 146). Bu bağlamda düğün sahnesi, mutlu sona ulaşmış geleneksel bir birliktelik olmasının ötesinde Lacan’ın kuramında öznenin arzu, yasa ve toplumsal tanınma arasında denge kurduğu bir simgesel uzlaşma alanıdır. Masaldaki simgesel düzen yalnızca bireysel arzulara değil aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerine dayalı ataerkil kodlara da dayanır. Padişah kızının, özneleşme hakkı tanınmaksızın bir “ödül” gibi sunulması; evliliği, kadının iradesizleştirildiği ve erkeğin tanınmasının aracı kılındığı bir ataerkil simgesel tören haline getirir. Böylece masalda simgesel düzeninin, ataerkil yapıya dayanan toplumsal cinsiyet normlarıyla da örülülü olduğu görülür. Kahramanın arzusunun toplumsal kabul ile birleşmesi, kadın figürünün özneleşmeden bu kabulün “nesnesi” olarak sunulması pahasına gerçekleşir.

Sonuç

Güccük Cevat masalı, insan ruhunun evrensel çatışmalarını ve dönüşüm süreçlerini yansıtan önemli bir halk anlatısıdır. Çalışmada uygulanan Freudyen okuma, masalın bilinçdışı arzularla toplumsal yasalar arasındaki derin gerilimi nasıl işlediğini ortaya koymuştur. Kahramanın padişahın kızına duyduğu yasak arzu ve bu arzusunun yol açtığı çatışmalar, Oedipus Kompleksinin kültürel dokudaki izlerini taşımaktadır. Masalda, idin ilkel dürtüleri ile süperegonun toplumsal yasakları arasında sıkışan egonun çabaları, Freud’un psikanalitik kuramının öngördüğü şekilde, bireyin içsel çatışmalarını ve toplumsal normlarla uzlaşma çabasını yansıtmaktadır. Jungiye kuramla yapılan inceleme, masalın arketipsel boyutunu aydınlatmıştır. Kahramanın gölgeyle hesaplaşması, animayla bütünleşme çabası ve baba otoritesini aşma mücadelesi, bireyselleşme sürecinin temel basamaklarını oluşturmaktadır. Masalda, kolektif bilinçdışının evrensel motifleri olan bu arketipler, insanın ruhsal olgunlaşma yolculuğundaki kritik eşikleri temsil etmektedir. Özellikle kahramanın gölge arketipiyle kurduğu ilişki ve bu ilişkinin dönüştürücü etkisi, Jung’un bireyleşme gelişiminin somut bir örneğini sunmaktadır. Lacanyen perspektifle yapılan çözümleme ise masalın özne inşası sürecine ışık tutmuştur. Kahramanın imgesel düzlemde yaşadığı duygular, simgesel düzene geçişte karşılaştığı engeller ve gerçeğin eşğine geldiği anlar, Lacan’ın özneleşme kuramının önemli unsurlarını yansıtmaktadır. Bu süreçte, kahramanın dilsel ve toplumsal düzene geçiş çabaları ile bu düzenin yasaları arasındaki gerilim, Lacanyen psikanalizin temel kavramlarıyla açıklanabilir olduğu görülmüştür.

Bu çalışma Freud, Jung ve Lacan’ın psikanalitik kuramlarının aynı halk anlatısı üzerinde uygulanabileceğini göstererek sözlü kültür ürünlerinin çok katmanlı yapısına disiplinlerarası bakış açılarıyla bütüncül yaklaşmanın önemini ortaya koymuştur. *Güccük Cevat* masalı özelinde

yapılan çözümleme, bireyin iç dünyasındaki bilinçdışı arzular, arketipsel çatışmalar ve simgesel düzene katılım gibi psikanalitik temaların halk anlatılarında nasıl temsil bulunduğunu görünür kılmıştır. Freud'un yapısal kişilik modeli, Jung'un arketipleri, Lacan'ın özneleşme süreçlerine dair kavramsallaştırmaları masalın ruhsal ve toplumsal düzeyde çok yönlü anlamlar taşıdığını göstermiştir. Bu inceleme, halk edebiyatı metinlerinin psikanalitik kuramlarla okunmasının, bireysel gelişimle toplumsal yapı arasındaki etkileşimleri sembolik düzlemde çözümlemeye olanak tanıdığını ortaya koymaktadır. Psikanalitik kuramların farklı boyutlarıyla aynı anlatı üzerinden işlerlik kazanması hem metin çözümlemelerinde kuramsal çeşitlilik hem de insan doğasına dair derinlemesine bir anlayış sunmaktadır. Bu tür disiplinlerarası çalışmalar, geleneksel edebiyat araştırmalarına yeni perspektifler kazandırırken psikoloji biliminin soyut teorilerinin somut kültürel örnekler üzerinden incelenmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Kaynaklar

- Benek Kaya, A. (2023). *Gel Zaman Git Zaman Derleme Masallar*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Cléro, J. P. (2011). *Lacan Sözlüğü*, çev. Soysal, Ö., Ankara: Say Yayınları.
- Çobanoğlu, Ö. (2019). *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Dorson, M. R. (2011). *Günümüz Folklor Kuramları*, çev. Gürçayır, S.; Özay, Y., Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Ege, F. (2015). *Arketipsel Sembolizm Bağlamında Kuzeydoğu Anadolu Masallarının Analizi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ardahan.
- Ekici, M. (2004). *Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri*, Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Ersoy, N. (2000). *Semboller ve Yorumları*, İstanbul: Dönence Yayınları.
- Evans, D. (2019). *Lacancı Psikanalize Giriş Sözlüğü*, çev. Kara Yener, U.; Sivrikaya, T., İstanbul: Işık Yayınları.
- Freud, S. (2011). *Haz İlkesinin Ötesinde Ben ve İd*, çev. Babaoğlu, A., İstanbul: Metis Yayınları.
- Freud, S. (2012a). *Cinsiyet Üzerine*, çev. Öneş, A., İstanbul: Say Yayınları.
- Freud, S. (2012b). *Narsizm Üzerine ve Schreber Vakası*, çev. Büyükkal, B.; Tura, S. N., İstanbul: Metis Yayınları.
- Freud, S. (2014). *Bastırma ve Bastırılanın Geri Dönüşü*, çev. Kasap, O. İstanbul: Telos Yayınevi.
- Freud, S. (2018). *Psikanalize Giriş Dersleri*, çev. Budak, S., İstanbul: Öteki Yayınevi.
- Freud, S. (2020). *Totem ve Tabu*, çev. Aksu Yılmaz, Z., İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Geçtan, E. (1998). *Psikanaliz ve Sonrası*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gürün, O. A. (1991). *Psikoloji Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Jones, E. (2007). "Psikanaliz ve Folklor", çev. Yılmaz, B., *Millî Folklor*, S. 19(74), s. 104-115.
- Jung, C. G. (2006). *Analitik Psikoloji*, çev. Gürol, E., İstanbul: Payel Yayınları.
- Jung, C. G. (2009). *İnsan ve Sembolleri*, çev. Babaoğlu, N., İstanbul: Okuyan. S.
- Jung, C. G. (2015). *Rüyalar*, çev. Kayapalı A., İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Jung, C. G. (2016). *Analitik Psikoloji Sözlüğü*, çev. Nirven, N., İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Jung, C. G. (2021). *Dört Arketip*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Karabulut, M. (2022). "Freud ve Jung Işığında Masal ve Psikanaliz", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), s. 756-764.
- Kaya, A. (2024). "Edebiyatta Öteki'nin Bakışı", *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 14, s. 286-296.
- Lacan, J. (2022). *Psikanalizin Dört Temel Kavramı*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Nasio, J. D. (2009). "Jacques Lacan Kuramının Genel Kavramları", çev. Karakış, A., *Mono*, Kl, SVI(VII), s. 48-53.
- Sarı, A.; Ercan, A. C. (2008). *Masalların Psikanalizi*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- Sezer, M. Ö. (2012). *Masallar ve Toplumsal Cinsiyet*, İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

- Şimşek, E.; Şenocak, E. (2020). “Mitolojiden Masala Yeraltı Dünyasının Şifreleri”, *Mitoloji Araştırmaları II*, Ed. Gümüş, İ., Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Tikdemir, H. (2025a). “Freudyen Sembolizmin İzinde: Nar Tanesi Masalına Psikanalitik Bir Bakış”, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, S. 18(51), s. 1362-1382.
- Tikdemir, H. (2025b). “Kolektif Bilinçdışının Yansıması: Seksen Göz Masalının Arketipsel Sembolizm Bağlamında İncelenmesi”, *Türk Ulusal Dil ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 40, s. 192-208.
- Tura, S. M. (2022). *Freud’dan Lacan’a Psikanaliz*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Türkan, K. (2017). “Anadoludan Seçilmiş Masallarda Cinsel Taciz Teması”, *Türkbilig*, S. 34, s. 229-240.
- Uğurcan, F. Z.; Koçak, A. (2021). “Mitik Anlatılardan Masal ve Destanlara Köprü Sembolizmi”, *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, S. 14(34), s. 439-451.
- Žižek, S. (2022). *Popüler Kültürden Jacques Lacan’a Giriş*, İstanbul: Metis Yayınları.